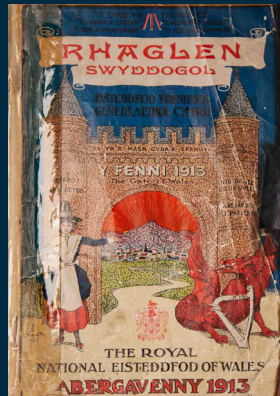

Strategaeth Ddiwylliannol ar gyfer Sir Fynwy

2025 - 2035

Cynnwys

1. Crynodeb Gweithredol	4
2. Strategaeth Ddiwylliannol Sir Fynwy	5
Beth sy'n digwydd yn Sir Fynwy - gwyliau a sioeau	11
3. Ein Pwrpas	12
4. Beth sy'n Gwneud Sir Fynwy yn Sir Fynwy	15
Beth sy'n digwydd yn Sir Fynwy - Celfyddydau Gweledol a Pherfformio	16
Beth sy'n digwydd yn Sir Fynwy - Cymunedau	19
5. Atebolrwydd a Chamau Gweithredu	20
6. Mesur Ein Llwyddiant	29

Croeso

gan Arweinydd y Cyngor, Mary Ann Brocklesby

Rwyf bob amser yn rhyfeddu at ragoriaeth ac amrywiaeth diwylliant Sir Fynwy. Mae gan ein sir rywbeth i bawb. Yn fwy na hynny, rwy'n cael fy ysbrydoli gan yr amrywiaeth anhygoel o dalent o bob oed sy'n cyfrannu at fywiogrwydd ac ansawdd ein bywyd diwylliannol.

Mae gan Gyngor Sir Fynwy etifeddiaeth wych o adeiladau hanesyddol, casgliadau amgueddfeydd cyffrous, parciau hardd, Theatr Borough a Chastell Cil-y-coed yr ydym yn gofalu amdanynt ar ran cenedlaethau'r dyfodol ac yn eu rheoli ar ran y cyhoedd.

Yn bwysicach fyth, ac ochr yn ochr â Chynghorau Tref a Chymuned, mae gennym rôl wrth gefnogi'r nifer o wirfoddolwyr sy'n trefnu digwyddiadau a pherfformiadau cymunedol, gan ddod â phobl ynghyd a bywiogi ein bywydau i gyd.

Mae'r diwydiannau diwylliannol yn bwysig i'n heconomi. Mae Sir Fynwy yn gartref i gannoedd o bobl anhygoel - o feirdd i gerddorion, artistiaid tecstilau i seramegwyr a gwneuthurwyr ffilmiau i beintwyr tirwedd i enwi ond ychydig - sy'n creu'r diwylliant yr ydym i gyd yn ei fwynhau ac yn dod â chyfoeth ac ymwelwyr i'n sir.

Nod y Strategaeth hon yw dod â'r holl linyddau hyn ynghyd, fel rhan o weithio tuag at Sir Fynwy fwy gwyrdd a thecach, lle gall pawb fwynhau eu gweithgareddau dewisol yn ein trefi ffyniannus a'n tirweddau hardd.

Croeso

gan yr Aelod Cabinet dros Faterion Gwledig, Tai a Thwristiaeth, Sara Burch

Mae Sir Fynwy yn lle gwyb i fyw ac ymweld ag ef oherwydd mae rhywbeth yn digwydd drwy'r amser. Mae'r Strategaeth Ddiwylliannol hon yn nodi ein cynlluniau i gefnogi a datblygu bywyd diwylliannol cyfoethog ein sir.

Rydym am weld dyfodol lle gall pawb, ym mhob cam o fywyd, fod yn greadigol ac yn egniol, dod o hyd i'r peth sy'n gwneud i ni fwynhau bywyd a dod o hyd i bobl eraill sy'n rhannu eu hangerdd.

Rydym am fod yn sir lle mae pethau rhyfedd a hyfryd yn digwydd yn y dirwedd, sy'n cynnal digwyddiadau o'r radd flaenaf yn ogystal â'r rhai agos atoch a lleol, cyfoes yn ogystal â thraddodiadol, a lle mae pobl yn ymweld am brofiad diwylliannol ac am ein golygfeydd godidog. Mae cymaint o bobl yn rhoi eu hamser i gynnal digwyddiadau, rhannu eu sgiliau a chyfoethogi bywyd yn nhrefi a phentrefi Sir Fynwy.

Mae ein sir hefyd yn llawn pobl sy'n gwneud bywoliaeth trwy eu creadigrwydd a thrwy ddarparu profiadau a lletygarwch sy'n rhoi pleser ac yn dod â phobl ynghyd. Nod y strategaeth hon yw dathlu eu cyflawniadau ac ymdrin â sut, trwy gydweithio, y gallwn greu hyd yn oed mwy o gyfleoedd, mwy o gyflogaeth a mwy o eiliadau i'w trysori.

1. Crynodeb Gweithredol

Mae Sir Fynwy ar adeg hollbwysig yn ei **thaith ddiwylliannol/cultural journey**. Mae ein tirweddau, ein pobl, a'n treftadaeth gyda'i gilydd yn ffurfio sylfaen ryfeddol y gallwn adeiladu dyfodol ffyniannus a chysylltiedig ohoni. Mae'r Strategaeth Ddiwylliannol hon yn nodi gweledigaeth feiddgar ac angenrheidiol ar gyfer y degawd nesaf, un sy'n cydnabod diwylliant nid fel gweithgaredd ynysig, ond fel grym pwerus sy'n llunio lles, twf economaidd, gwydnwch cymunedol, a'n hymdeimlad o hunaniaeth.

Ar draws Sir Fynwy, mae diwylliant yn fyw. Fe'i mynegir yn ein gwyliau a'n perfformiadau, yn ein cestyll a'n trefi marchnad, yn ein neuaddau cymunedol a'n hybiau creadigol, ac yn yr eiliadau bach o gysylltiad sy'n digwydd bob dydd. Fe'i hadlewyrchir yn angerdd ein hartistiaid, gwirfoddolwyr, cynulleidfaoedd, a sefydliadau lleol sy'n dod â dychymyg ac egni i bob cornel o'r sir. Mae eu gwaith yn cyfoethogi bywydau ein plant, pobl ifanc a thrigolion hŷn ac yn atgyfnerthu ymdeimlad dwfn o berthyn a balchder.

Mae diwylliant hefyd yn gyrru ffyniant. Mae diwydiannau creadigol, twristiaeth treftadaeth a digwyddiadau cymunedol yn chwarae rhan hanfodol wrth gefnogi busnesau lleol, cyflogaeth fedrus a'r economi ymwelwyr. Mae'r strategaeth hon yn ceisio adeiladu ar y momentwm hwnnw drwy gryfhau gallu creadigol, hyrwyddo cydweithio a gwella sut rydym yn rhannu stori Sir Fynwy gyda'r byd.

Mae'r strategaeth hon yn cydnabod bod diwylliant yn ffynnu pan fydd cymunedau'n ffynnu. Mae'n rhoi pobl yn y canol gan sicrhau bod cyfleoedd i gymryd rhan, creu, dysgu a dathlu ar gael i bawb. Bydd yr uchelgeisiau a nodir yma yn helpu i leihau anghydraddoldeb, meithrin cynhwysiant a chefnogi lles meddyliol a chorfforol trwy brofiadau a rennir, teithio llesol a mannau cyhoeddus bywiog.

Mae ein hasedau treftadaeth yn rhan bwysig o'r cynnig diwylliannol ledled Sir Fynwy. Mae'r Strategaeth Dreftadaeth yn ddogfen ar wahân sy'n edrych arnynt yn fanwl, gan gynnwys blaenoriaethau safleoedd a chynlluniau gweithredu a ymchwiliwyd iddynt.

Wrth fabwysiadu'r Strategaeth Ddiwylliannol hon, rydym yn cadarnhau ein hyder yng nghreadigrwydd, gwydnwch a photensial Sir Fynwy. Rydym yn ymrwymo i ddathlu'r hyn sy'n gwneud y lle hwn yn unigryw wrth feithrin syniadau a chyfleoedd newydd. Yn anad dim, rydym yn cydnabod diwylliant fel ymdrech a rennir - un sy'n perthyn i bob preswlydd, pob ymwelydd a phob cenhedlaeth i ddod.

Gyda'n gilydd, gallwn sicrhau bod dyfodol diwylliannol Sir Fynwy yn fywiog, yn gynaliadwy ac yn ysbrydoledig.

2. Strategaeth Ddiwylliannol Sir Fynwy

Wedi'i lleoli rhwng cromliniau Afon Gwy a brynau toreithiog **Bannau Brycheiniog/the Brecon Beacons**, mae Sir Fynwy yn enghraifft fywiog i'r rhyngweithio rhwng harddwch naturiol a dyfeisgarwch dynol. O drefi hanesyddol lle mae straeon am lengoedd Rhufeinig ac arglwyddi canoloesol yn cymysgu â bywyd lleol i gefn gwlad tawel sydd wedi'i fritho â bythynnod cerrig ac abatai cudd, mae tirwedd Sir Fynwy yn gynfas wedi'i baentio â chanrifoedd o ddiwylliant, hanes a gwydnwch.

Mae'r tirweddau hyn nid yn unig yn cynnig gogoniant gweledol, ond maent hefyd yn gwasanaethu fel lleoedd ysbrydoliaeth, hamdden a chysylltiad. Mae artistiaid, awduron a cherddorion wedi troi at y brynau a'r afonydd hyn ers amser maith am wreichionen greadigol. Mae'r llwybrau cerdded, llwybrau beicio a dyfrffyrdd yn gwahodd trigolion ac ymwelwyr fel ei gilydd i brofi'r awyr agored, gan feithrin lles a theimlad o berthyn.

Mae Sir Fynwy wedi'i bendithio â chyfoeth o dreftadaeth diriaethol ac anniriaethol. Mae ei chestyll, fel y rhai yng Nghil-y-coed, Rhaglan, Cas-gwent a'r Fenni, yn dyst i arwyddocâd strategol y sir ar draws canrifoedd o wrthdaro a chynghrair.

Mae trefi marchnad yn llawn adleisiau o fasnach ganoloesol, tra bod eglwysi gwledig, pontydd a bythynnod carreg yn sôn am fywydau a gafodd eu byw.

Ond nid mewn carreg a mortar yn unig y mae treftadaeth yn Sir Fynwy i'w chael. Mae'n fyw mewn straeon a drosglwyddir gan deuluoedd, mewn gwyliau lleol, crefftau a thraddodiadau. Mae ffeiriau amaethyddol, cynulliadau cerddoriaeth a dathliadau tymhorol i gyd yn cyfrannu at galendr cyfoethog o fynegiant diwylliannol sy'n angori cymunedau mewn ymdeimlad cyffredin o le a chof.

Mae gan yr iaith Gymraeg arwyddocâd diwylliannol a hanesyddol i Sir Fynwy, gan wasanaethu fel mynegiant hanfodol o hunaniaeth a threftadaeth leol. Roedd cynnal yr Eisteddfod Genedlaethol yn 2016 wedi creu cyffro ynghylch yr iaith. Mae gweithgareddau i dysgu'r iaith wedi cynyddu gan ddangos y diddordeb i siarad yn ddwyieithog. Cynhelir eisteddfodau lleol yn rheolaidd mewn ysgolion gan gynnwys yn ein tair ysgol gynradd iaith Gymraeg ar draws y sir. Mae integreiddio'r iaith Gymraeg i strategaeth ddiwylliannol y sir yn cryfhau cydlyniant cymunedol, yn cefnogi cyfleoedd addysgol, ac yn denu ymwelwyr sy'n awyddus i brofi diwylliant dilys Cymru. Mae cadwraeth a hyrwyddo'r iaith Gymraeg nid yn unig yn anrhydeddu treftadaeth ieithyddol gyfoethog y rhanbarth ond hefyd yn sicrhau bod cenedlaethau'r dyfodol yn parhau i fod yn gysylltiedig â'u gwreiddiau, gan feithrin ymdeimlad o falchder a pherthyn.

Mae gan bawb hawl i gymryd rhan ym mywyd diwylliannol Sir Fynwy, boed hynny fel plentyn, plant yn eu harddegau, person ifanc neu oedolyn hŷn. Mae'n bwysig cael cyfleoedd i gael mynediad ati mewn amrywiaeth o ffyrdd. Gallai hyn gynnwys gartref, yn yr ysgol, yn ein neuaddau pentref a thref, mewn mannau agored, trwy ddigwyddiadau wedi'u trefnu ac mewn cyfarfodydd anffurfiol.

Mae ffydd wedi chwarae rhan ffurfiannol yn yr un modd wrth lunio tirwedd ddiwylliannol Sir Fynwy, gyda'i heglwysi, capeli, a thraddodiadau ffydd yn adlewyrchu canrifoedd o **fywyd ysbrydol a chymunedol/spiritual and communal life**. Mae cydnabod a chofleidio'r mynegiadau amrywiol o ffydd o fewn Strategaeth Ddiwylliannol y sir yn cefnogi ymgysylltiad cymunedol cynhwysol a dealltwriaeth gydfuddiannol. Drwy gyfeirio at iaith a ffydd yn ei strategaeth ddiwylliannol, mae Sir Fynwy yn dangos ei hymrwymiad i ddathlu amrywiaeth, meithrin bywiogrwydd diwylliannol, a chryfhau cymeriad unigryw'r sir.

Bydd creu strategaeth ddiwylliannol ar gyfer Sir Fynwy yn cynorthwyo i gadw a hyrwyddo treftadaeth ddiwylliannol gyfoethog y sir, gan sicrhau y gall plant, pobl ifanc, oedolion hŷn a chenedlaethau'r dyfodol ei gwerthfawrogi a dysgu ohoni. Mae gweithredu'r strategaeth hon nawr yn hanfodol oherwydd ei bod yn cyd-fynd â'r gydnabyddiaeth gynyddol o bwysigrwydd diwylliant wrth wella ansawdd bywyd. Drwy ddod â'r strategaeth hon i'n cymunedau, gallwn sicrhau bod adnoddau diwylliannol yn hygyrch i bawb, gan hyrwyddo cynhwysiant ac amrywiaeth. Mae'r dull hwn nid yn unig yn cyfoethogi bywydau unigolion ond hefyd yn cryfhau gwead cymdeithasol Sir Fynwy - bydd strategaeth ddiwylliannol wedi'i diffinio'n dda yn denu twristiaeth, yn hybu'r economi leol ac yn creu cyfleoedd swyddi.

Mae strategaeth ddiwylliannol Sir Fynwy yn fuddsoddiad yn nyfodol y sir. Mae'n ddatganiad o hyder ym mhŵer diwylliant i uno, ysbrydoli a thrawsnewid.

Bydd yn sicrhau bod straeon Sir Fynwy yn cael eu hadrodd, bod ei chreadigrwydd yn cael ei ddathlu, a bod ei chymunedau yn cael eu grymuso i lunio eu dyfodol eu hunain. Mae daearyddiaeth y sir yn cyfrannu at hyn, gyda'i phontydd hanesyddol, llwybrau cysylltiedig, a chroesfannau afonydd yn dod â phobl ynghyd, gan feithrin cyfnewid syniadau, arferion a masnach.

Mae hyn yn cael ei gryfhau ymhellach gan ein gefeillio cryf a'n cyfnewidiadau diwylliannol sy'n cynnig profiadau rhyngwladol gan gyfoethogi dysgu a gwybodaeth ymhellach. Drwy annog ffyrdd newydd o brofi a dehongli ein hamgylchedd drwy wyliau, celf, adrodd straeon a thwristiaeth gynaliadwy, ein nod yw sicrhau bod Sir Fynwy yn parhau i fod yn fyw gydag ystyr i blant, pobl ifanc ac oedolion hŷn ac ar gyfer cenedlaethau'r presennol a'r dyfodol. Drwy gydweithio ar draws ffiniau a chenedlaethau, gallwn adeiladu etifeddiaeth ddiwylliannol a fydd yn ein hysbrydoli, yn ein cynnal ac yn ein cysylltu am flynyddoedd i ddod. P'un ai ydych chi'n breswlydd gydol oes, yn weithiwr proffesiynol creadigol, yn newydd-ddyfodiad neu'n ymwelydd, mae gennych rôl i'w chwarae wrth lunio bywyd diwylliannol y sir nodedig hon. Mae stori Sir Fynwy yn dal i gael ei hysgrifennu. Gyda dychymyg, ymrwymiad a chydweithrediad, gallwn sicrhau bod ei phenodau nesaf yn llawn posibiladau.

Effaith a dylanwad diwylliant

Mae diwylliant yn rym byw, sy'n anadlu ac yn llunio ffabrig ein bywydau a'n cymunedau. Yn ei galon, mae diwylliant yn llestr o straeon a rennir, un sy'n angori unigolion o bob oed o fewn cydweithrediad mwy. Mae cymryd rhan mewn traddodiadau diwylliannol, dathliadau a defodau yn cryfhau'r ymdeimlad o **berthyn/belonging**. Boed drwy iaith, bwyd, cerddoriaeth neu wisg, mae diwylliant yn darparu marcwyr hunaniaeth, gan gadarnhau gwerth unigol a chysylltiad ag eraill.

Mae diwylliant yn ehangu gorwelion ac yn agor drysau. Mae dod i gysylltiad ag amrywiol ffurfiau artistig, naratifau a safbwyntiau yn annog chwilfrydedd. Mae'n darparu cyfleoedd i ddysgu, i freuddwydio ac i ddychmygu posibiliadau newydd. I lawer, mae gweithgareddau diwylliannol yn byrth i ddarganfod talentau cudd, datblygu sgiliau a dilyn eu diddordebau ag angerdd.

Mae un o gyfraniadau mwyaf arwyddocaol ymgysylltiad diwylliannol yn gorwedd yn ei allu i gefnogi iechyd meddwl a lles. Gall cymryd rhan mewn diwylliant leihau straen, gwella hwyliau a chyfrannu at iechyd corfforol gwell trwy annog ffyrdd o fyw egniol. Mae diwylliant yn cefnogi gwydnwch emosiynol a thwf personol gydol oes, gan gyfoethogi bywydau unigol a'r gymuned ehangach. Gall y weithred o gymryd rhan mewn cyngerdd neu grŵp canu cloch neu fynychu perfformiad theatr godi calon a lleddfu teimladau o unigedd. Mae cyfleoedd yn bodoli i gyfuno addysg a chyfoethogi diwylliannol o fewn lleoliadau dysgu ffurfiol a sefydliadau cymunedol.

Mae'r gymuned yn gwerthfawrogi gwahaniaeth ac yn dathlu arafwch - nid fel diffyg gweithredu, ond fel lle i anadlu, myfyrio a thyfu.

Rydym yn deall pwysigrwydd a gwerth gweithgareddau diwylliannol i blant a phobl ifanc, gan feithrin eu creadigrwydd, eu mynegiant eu hunain, hybu eu hyder a hyrwyddo ymdeimlad o hunaniaeth. Drwy gymryd rhan mewn prosiectau cerddoriaeth, celf, drama, dawns, neu dreftadaeth, mae pobl ifanc yn datblygu sgiliau hanfodol fel gwaith tîm, cyfathrebu, meddwl beirniadol a sgiliau trosglwyddadwy a all gefnogi eu huchelgeisiau yn y dyfodol, tra hefyd yn cyfoethogi cymdeithas gyfan.

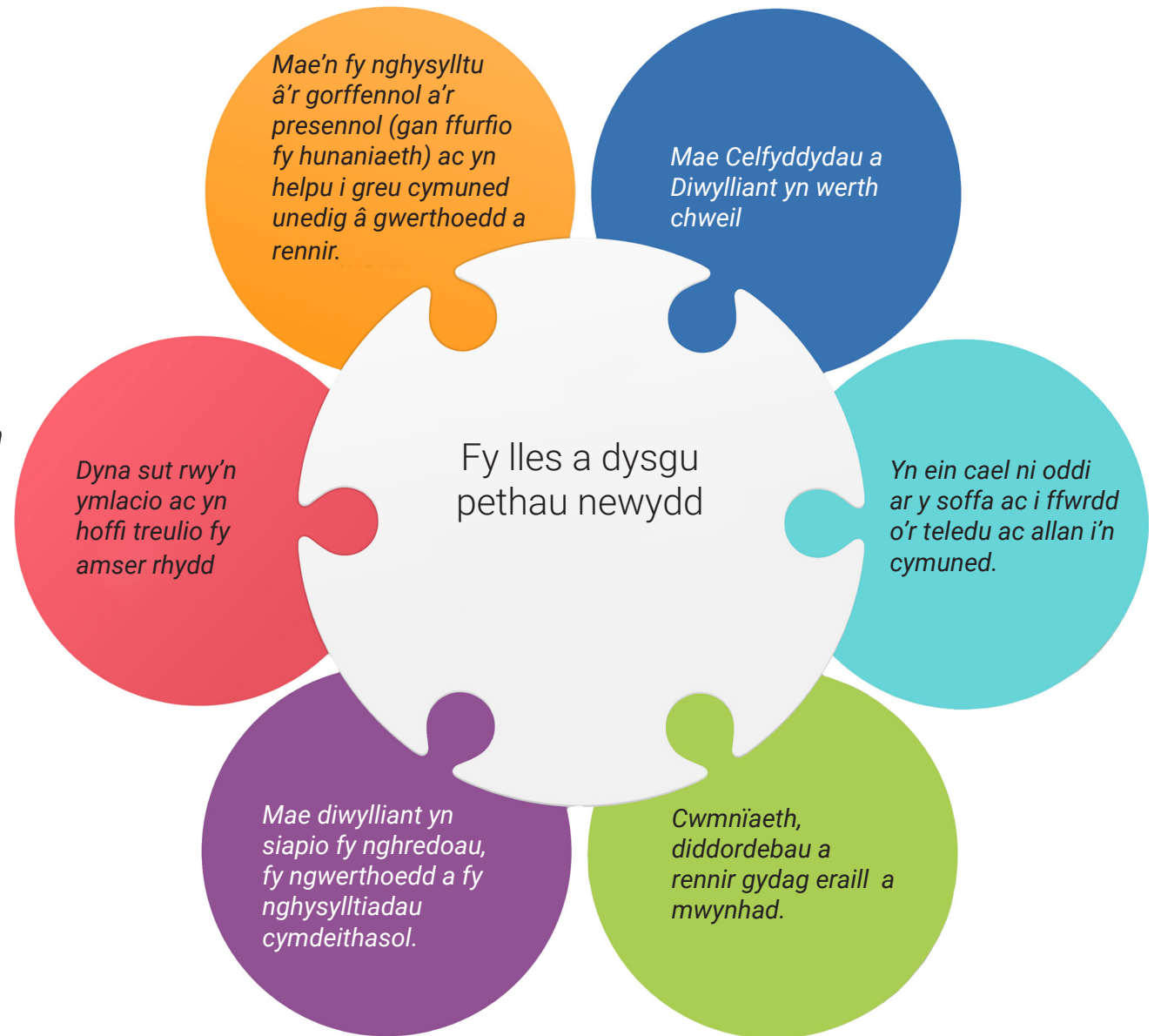
Yn gyffredinol, mae cymryd rhan mewn gweithgareddau diwylliannol yn cefnogi gwydnwch emosiynol a thwf personol gydol oes, gan gyfoethogi bywydau unigol a'r gymuned ehangach.

Sylwadau gan drigolion ar sut mae diwylliant yn effeithio ar eu bywydau

Mae'r celfyddydau **creadigol/creative** yn mynnu dychymyg, disgyblaeth a gwydnwch, gan annog cyfranogwyr i herio eu hunain ac archwilio agweddau newydd ar eu personoliaethau.

Mae'n cynnig ychydig o heddwch o brysurdeb di-baid bywyd bob dydd a boed eich bod chi'n archwilio adfail, yn gwrando ar gerddoriaeth neu'n rhoi cynnig ar fwyd newydd yn y farchnad nos, mae'n rhoi ymdeimlad o berthyn a lle yn y byd i chi. (Dyfyniad gan gyfranogwr yr arolwg)

Mae'n gwella fy mywyd pan allaf ddod o hyd i bethau i'w gwneud, yn gwneud i mi deimlo'n fyw ac wedi fy ysbrydoli. (Dyfyniad gan gyfranogwr yr arolwg)

I rai, mae'r daith yn arwain at lwybrau proffesiynol yn y diwydiannau creadigol - artistiaid, awduron, technegwyr, perfformwyr, dylunwyr, a chrefftwyr y mae eu cyfraniadau'n **cyfoethogi cymdeithas**. Mae meithrin sgiliau creadigol trwy gyfranogiad/participation diwylliannol nid yn unig yn sbarduno datblygiad personol ond hefyd yn helpu i adeiladu economïau bywiog.

Mae diwydiannau creadigol yn creu cyflogaeth, yn denu twristiaeth, ac yn ysgogi arloesedd ar draws sectorau, fel ffilm, cerddoriaeth, ffasiwn a dylunio, gan gyfrannu'n sylweddol at ffyniant lleol. Mae digwyddiadau hefyd yn gweithredu fel gyrrwr economaidd, gan ddarparu cyfleoedd i gefnogi busnesau lleol mewn meysydd fel rheoli digwyddiadau, lletygarwch a thrafnidiaeth. Rydym yn cydnabod yr anhawster o gael mynediad i'r meysydd cyflogaeth hyn a byddwn yn edrych i gefnogi cyfleoedd prentisiaeth i bobl ifanc sy'n dechrau yn y proffesiwn a'r rhai sy'n edrych ar newid gyrfa yn ddiweddarach mewn bywyd.

Mae Sir Fynwy wedi darparu'r cefndir ar gyfer ffilmiau mawr fel Captain America a chyfresi BBC hirhoedlog gan gynnwys Doctor Who. Mae'r addasiad ffilm o 'Resistance' gan Owen Sheers wedi'i osod yn Nyffryn Ewyas anghysbell a syfrdanol o hardd, tra bod y cynhyrchiad Netflix mwy diweddar 'Sex Education' yn cynnwys amrywiaeth o leoliadau hardd yn Nyffryn Gwy sydd mor ysbrydoledig. Mae gennym hefyd y ddrama gyfnod ITV Sanditon yn cael ei ffilmio'n helaeth yng Nghastell Cil-y-coed, gyda'r ddrama BBC 'The Way' a gyfarwyddwyd gan Michael Sheen a'r ddrama Netflix "Young Sherlock Holmes" a gyfarwyddwyd gan Guy Ritchie, wedi eu ffilmio yn Nhrefynwy.

Felly, beth sy'n gwneud Sir Fynwy yn... Sir Fynwy?

Dyma bŵer tawel y dirwedd, gwreiddiau dwfn treftadaeth a gwreichionen creadigrwydd. Yma, nid yw diwylliant yn rhywbeth rydyn ni'n ei fynychu, mae'n rhywbeth rydyn ni'n ei fyw.

Mae cynnydd mewn **gallu creadigol** yn arwain at **weithgareddau diwylliannol** sydd â manteision unigol a chymunedol. Rydym yn gweld cynnig **twristiaeth** gwell sydd ar lefel gymdeithasol yn arwain at **economi well**, ac ar lefel bersonol, rydym yn gweld gwelliannau mewn **iechyd** a **lles**.

Beth sy'n digwydd yn Sir Fynwy

Gwyliau a Sioeau/Festivals & Shows

Mae gwyliau a pherfformiadau yn ganolog i fywyd diwylliannol Sir Fynwy, gan ddarparu llwyfan ar gyfer talent, cydweithio, a llawenydd pur ymgynnull. Mae rhai uchafbwyntiau ein calendr yn cynnwys:

- **Gŵyl Dyffryn Gwy:** Gan ddathlu cerddoriaeth, celf, a'r dirwedd sy'n eu hysbrydoli, mae'r ŵyl hon yn dod â pherfformwyr a chynulleidfaoedd ynghyd mewn lleoliadau mor amrywiol â hen eglwysi a choetiroedd awyr agored.
- **Gwyliau Canoloesol:** Mae ail-greu, trwnaentiau a gweithdai hanesyddol yn trawsnewid ymwelwyr yn ôl mewn amser, gan roi bywyd newydd i gestyll a safleoedd hanesyddol Sir Fynwy. Nid yw hanes yn cael ei gadw yma yn unig - mae'n cael ei berfformio a'i fyw.
- **Gŵyl Dyfawden:** Gŵyl gerddoriaeth eclecticig gyda naws sy'n addas i deuluoedd, mae Dyfawden yn denu torf angerddol am benwythnos o gyngherddau, gweithdai a hwyl. Mae bandiau lleol yn rhannu'r llwyfan gydag actiau cenedlaethol, gan arddangos amrywiaeth gerddorol y sir.
- **Gŵyl Fwyd y Fenni:** Mae'r digwyddiad dathlu hwn yn denu bwydgarwyr o bob cwr o'r DU a thu hwnt i flas cynnyrch y rhanbarth, gwyllo arddangosiadau cogydd byw, a dysgu am ddiwylliant bwyd cynaliadwy. Mae'r ŵyl yn wledd i'r synhwyr, gan adlewyrchu treftadaeth amaethyddol gyfoethog ac ysbryd arloesol y sir.
- **Sioeau Amaethyddol:** Mae sioeau yn Nhrefynwy, Brynbuga a Chas-gwent yn chwarae rhan hanfodol wrth gefnogi amaethyddiaeth leol, ysgogi'r economi, a meithrin ysbryd cymunedol bywiog. Maent yn uno pobl, yn cadw traddodiadau gwledig ac yn arddangos y gorau o dreftadaeth y rhanbarth.
- **Digwyddiadau Llenyddol ac Ysgrifennu:** Mae Sir Fynwy yn hafan i awduron a chariadon llyfrau. Mae gwyliau llenyddol, sgysiau awduron, a chlybiau llyfrau yn doreithiog, gan droi trefi marchnad yn gartrefi ar gyfer adrodd straeon a'r gair ysgrifenedig.

Mae gwyliau yn brosiectau sy'n rhedeg drwy gydol y flwyddyn ac sy'n cael eu hangori gan bwyllgorau creadigol a chyfranogiad cymunedol. Maent yn helpu i feithrin cyfeillgarwch newydd, sbarduno ysbrydoliaeth, a meithrin y genhedlaeth nesaf o artistiaid a pherfformwyr.

Bydd creadigrwydd,
diwylliant a threftadaeth
fywiog Sir Fynwy yn ysbrydoli
cymunedau ffyniannus,
cysylltiedig a dyfodol
cynaliadwy a llewyrchus
drwy ymrymuso talent
creadigol, dathlu amrywiaeth
a meithrin lles i bawb

Ein pwrpas

Erbyn 2035, ein huchelgais yw i **Sir Fynwy/Monmouthshire** gael ei chydabod yn genedlaethol ac yn rhyngwladol fel cyrchfan lle mae diwylliant yn ffynnu i ymwelwyr a thrigolion, plant ac oedolion, pobl ifanc a phobl hŷn, gan gyfuno hanes, creadigrwydd a lles yn ddi-dor ar draws cenedlaethau.

Gall diwylliant fynd i'r afael ag anghydraddoldeb, gwella lles personol a meithrin cysylltiadau cymdeithasol. Ar draws Sir Fynwy gellir dod o hyd i opsiynau mynediad am ddim a chost isel i gael mynediad at ddiwylliant mewn llawer o leoliadau. Er enghraifft, yr amgueddfeydd yn Nhrefynwy, Cas-gwent a'r Fenni, yn ein hatyniadau treftadaeth fel Gwaith Haearn Clydach a Hen Orsaf Tyndyrn ac mewn mannau gwyrdd fel Gerddi Linda Vista a Pharc Gwledig Cil-y-coed. Rydym hefyd yn cydnabod, mewn rhai achosion, fod angen talu a bod buddsoddi mewn cyfleoedd diwylliannol yn werthfawr i bawb. Drwy ddarparu mannau a rennir ar gyfer mynegiant a deialog, gall gweithgareddau diwylliannol greu cyfleoedd ar gyfer cynhwysiant, dathlu amrywiaeth a phontio rhaniadau, gan helpu i leihau anghydraddoldebau cymdeithasol. Mae ymchwil yn dangos bod ymgysylltu â'r celfyddydau a diwylliant yn cefnogi iechyd meddwl ac emosiynol ac yn cynnig allfeydd ar gyfer creadigrwydd, myfyrio a lleddfu straen. Ar ben hynny, mae digwyddiadau a thraddodiadau diwylliannol yn uno pobl, gan gryfhau cysylltiadau cymunedol a theimlad o berthyn, sy'n hanfodol ar gyfer cymdeithas gytûn a gwydn.

I gefnogi diwylliant, byddwn, gyda phartneriaid, yn dod o hyd i gyllid ac yn ei hwyluso i fuddsoddi mewn adnoddau, ein gwirfoddolwyr cymunedol, lleoliadau diwylliannol, tirwedd a mannau hanesyddol. Byddwn yn darparu mannau ar y cyd i gefnogi artistiaid a phobl greadigol lleol i arddangos eu gwaith. Mae enghreifftiau presennol o hyn yn cynnwys 'Celf yn y Bar' yn Theatr Borough, a gŵyl Gelfyddydau gyntaf Cil-y-coed yn 2025, yn dathlu artistiaid a phobl greadigol lleol.

Mae buddsoddiad parhaus mewn llwybrau teithio llesol yn hyrwyddo ffyrdd o fyw iachach trwy annog cerdded a beicio, lleihau dibyniaeth ar geir a gostwng allyriadau carbon. Maent yn gwella cysylltedd cymunedol, gan ei gwneud hi'n haws ac yn fwy diogel i bobl gael mynediad at wasanaethau lleol, ysgolion a gweithleoedd yn ogystal â chymryd rhan mewn digwyddiadau diwylliannol ledled y sir.

Bydd treftadaeth naturiol eithriadol Sir Fynwy yn cael ei diogelu a'i sicrhau bod ein tirweddau a'n bioamrywiaeth yn cael eu gwerthfawrogi am genedlaethau i ddod. Boed yn wynebu heriau newid hinsawdd, newidiadau demograffig, neu ansicrwydd economaidd, bydd Sir Fynwy yn barod i addasu ac ymateb. Mae diwylliant yn ffynhonnell gwydnwch gan ei fod yn helpu cymunedau i fyfyr, ailddechmygu ac ailadeiladu.

Bydd ein parciau a'n mannau agored yn parhau i gynnal digwyddiadau a gwyliau mawr, gan ddenu miloedd o ymwelwyr bob blwyddyn a darparu mannau i bobl leol gysylltu, **dathlu/celebrate**, a chwarae.

Drwy greu lleoedd uchelgeisiol, byddwn yn rhoi bywyd newydd i'n cymunedau. Bydd ein hamgueddfeydd yn parhau i adrodd straeon ein cymunedau trwy eu casgliad amrywiol o ddogfennau a gwrthrychau, gan gynnal arddangosfeydd sy'n ennyn balchder, her a myfyrdod. Bydd ein llyfrgelloedd yn parhau i gynnal digwyddiadau llenyddol i bob oed a byddwn yn parhau i gynnig lle yn ein hadeiladau i artistiaid a gwneuthurwyr. Bydd canol trefi yn cael eu hadfywio, a bydd trefi a phentrefi yn cael eu bywiogi gan ddigwyddiadau, prosiectau creadigol, a chelf gyhoeddus. Drwy ddarparu amgylcheddau diogel, cysylltiedig ar gyfer hamdden ac adloniant, byddwn yn ymrymuso unigolion a theuluoedd i fyw bywydau egniol ac iach.

Gyda'n gilydd byddwn yn meithrin cymunedau sy'n fywiog, yn wyd, ac yn gysylltiedig. Bydd gweithgarwch diwylliannol yn hyrwyddo'r arferion, y traddodiadau, a'r ffigurau sy'n llunio ein treftadaeth gyfoethog, gan ddatlu amrywiaeth a dyfnder ein cymunedau. Bydd yn cyfrannu at economi gynaliadwy a ffyniannus trwy yrru cyflogaeth fedrus a chreu swyddi gwerth chweil.

Bydd Sir Fynwy yn croesawu ymwelwyr mewn ffyrdd sy'n gynaliadwy ac yn gadarnhaol i gymunedau lleol. Bydd trefi a phentrefi Sir Fynwy yn fywiog gyda chaffis, bwytai, orielau, gweithgareddau hamdden, a busnesau creadigol, gan gynnig cyfle i bawb fwynhau a chymryd rhan yn ein bywyd diwylliannol.

Mae'r strategaeth yn ymrwymiad i osod diwylliant a lles ei phobl yng nghanol dyfodol Sir Fynwy. Drwy harneisio pŵer creadigrwydd, treftadaeth, hamdden, a chymuned, byddwn yn adeiladu sir lle mae pobl a lleoedd yn ffynnu gyda'i gilydd, lle mae atgofion yn cael eu creu, a lle mae straeon newydd yn cael eu hysgrifennu.

4. Beth sy'n gwneud Sir Fynwy yn Sir Fynwy?

Mae Sir Fynwy yn llawn creadigrwydd. Mae pobl yn siarad **yn angerddol/passionately** am y tir ei hun. Mae'r Mynyddoedd Du dramatig, Dyffrynnoedd hardd Wysg a Gwy, awyrgylch hudolus Tyndyrn, a'n Tirweddau Cenedlaethol (AHNE gynt) yn creu nid yn unig gefndiroedd trawiadol ond cysylltiadau personol dwfn. I lawer, mae'r dirwedd wedi newid bywydau;

"Doeddwn i ddim yn sylweddoli fy mod i'n artist nes i mi ddod i Sir Fynwy. Nid yw'r sir yn cefnogi ymarfer creadigol yn unig, mae'n ei ddeffro. Mae'r pridd yn dda, mae'r golygfeydd yn well, ac mae'r effaith ar lesiant a dychymyg yn barhaol" (Cyfranogwr Gweithdy).

Dyma le lle mae natur a threftadaeth wedi'u cydblethu. Mae'r gamlas sy'n gyfoethog o ran hanes a bywyd gwyllt yn fwy na llwybr hanesyddol, lle i bawb, o gerddwyr a theuluoedd i artistiaid a phobl sy'n caru treftadaeth. Mae gwella llwybrau beicio a cherdded yn helpu pobl i brofi'r dirwedd mewn ffordd fwy cysylltiedig a chynaliadwy.

Mae gan Sir Fynwy ddwysedd rhyfeddol o gestyll ac eglwysi. Nid henebion yn unig yw'r asedau treftadaeth hyn; maent yn atgofion o orffennol hir ac amrywiol y sir, ac yn aml yn gwasanaethu fel lleoliadau ar gyfer digwyddiadau, perfformiadau a gwyliau.

Mae hunaniaeth y sir fel tir ar y ffin yn ychwanegu cymhlethdod. Mae ymdeimlad cryf o le, o symudiad a mannau cyfarfod. Daw dylanwadau o wahanol gyfeiriadau sy'n cyfrannu at ein diwylliant unigryw.

Gwirfoddolwyr ledled Sir Fynwy yw gwaed bywyd digwyddiadau diwylliannol, gan ddod ag egni, angerdd ac ymrwymiad amhrisiadwy sy'n trawsnewid pob gweithgaredd a digwyddiad yn ddathliad gwirioneddol gofiadwy.

Rydym yn ffodus bod cynifer yn rhoi o'u hamser i sicrhau bod gweithgareddau'n parhau i gael eu darparu a'u bod yn tyfu i'n cymunedau a chenedlaethau'r dyfodol eu mwynhau.

"Mae cymunedau Sir Fynwy a'r cymunedau cyfagos yn arbennig gyda'n hanesion a'n cyfeillgarwch ein hunain. Dyma ddiwylliant dilys o bobl yn byw ac yn gweithio gyda'i gilydd ar draws y ffiniau dychmygol rhwng siroedd a gwledydd". (Dyfyniad gan gyfranogwr yr arolwg)

O'r Fenni i Frynbuga, Cil-y-coed a Chas-gwent i Drefynwy, mae gan bob tref ei phersonoliaeth a'i thraddodiadau ei hun. Mae'n bwysig ein bod yn cydnabod y gwahanol nodweddion yng Ngogledd a De'r sir ochr yn ochr â chydabod ei chyfanrwydd. Mae lefelau byw ym Magwyr a Gwndy yn adlewyrchu tirwedd hanesyddol gyfoethog a luniwyd gan weithgareddau diwydiannol a gwledig y gorffennol, gan ddylanwadu'n sylweddol ar hunaniaeth leol, bywyd cymunedol, a chadwraeth treftadaeth ddiwylliannol De Cymru. Mae rhwydwaith y pentrefi yn creu clytwaith diwylliannol sy'n unigryw i Sir Fynwy.

Beth sy'n digwydd ar draws Sir Fynwy

Celfyddydau Gweledol a Pherfformio/Visual and Performing Arts

Mae creadigrwydd yn Sir Fynwy yn ffynnu trwy rwydwaith dwys o grwpiau a chlybiau lleol ac mae tirwedd Sir Fynwy yn frith o ganolfannau creadigol lle mae syniadau'n cael eu geni, eu hymarfer, eu rhannu a'u dathlu.

- Mae Gardd Gerfluniau Dyffryn Gwy yn rhoi cyfle i brofi ymarfer creadigol.
- Cyfarfodydd Artistiaid fel Yfed a Darlunio'r Fenni a Grysmwnt lle mae artistiaid yn ymgynnull i rannu syniadau, cydweithio ar brosiectau, a dod o hyd i ysbrydoliaeth newydd yng ngwaith ei gilydd.
- Sir Fynwy Ddramatig: O bantomeimiau i theatr ddifrifol, mae grwpiau drama amatur yn darparu cartref cefnogol i berfformwyr uchelgeisiol a dewiniaid cefn llwyfan, ochr yn ochr ag awduron a chyfarwyddwyr, ar y cyd â'r rhai y mae theatr yn rhan o'u bywyd proffesiynol.
- Mae corau'n chwarae rhan bwysig yn ein cymunedau gyda Chôr Kingfisher, Côr Cymunedol Trefynwy, Côr Meibion Cil-y-coed a Chymdeithas Gorawl Trefynwy yn rhai enghreifftiau.

Gweithgareddau gwaelodol yw gwaed einioes y sir, gan sicrhau bod diwylliant yn esblygu'n gyson a bod pawb yn dod o hyd i'w llais creadigol.

Beth sy'n digwydd yn ein cymunedau/communities

Gofynnwyd i'n cymunedau lleol pa bethau cyffrous sy'n digwydd yn yr ardal ac fe wnaeth eu hatebion baentio darlun bywiog o ddiwylliant, cymuned a dathliad. Dyma rai o'r ymatebion yn unig:

Mae sefydliadau lleol yn helpu i ysgogi creadigrwydd. Mae Dance Blast yn dod â symudiad ac egni i'r gymuned, mae Happy Dragons Theatre yn creu perfformiadau ar gyfer, gyda ac am bobl Cymru; mae Suitcase Theatre yn cynnig perfformiadau dychmygus, ac mae'r Gymdeithas Ffilm gan gynnwys clwb Ffilm y Fenni, yn meithrin trafodaeth feddylgar trwy sinema. Mae'r olygfa gelfyddydau amatur yn ffynnu hefyd, gyda phobl angerddol yn creu ac yn perfformio ledled y sir.

Mae gan gerddoriaeth bresenoldeb cryf, o Stiwdios Rockfield byd-enwog a Stiwdio Dyffryn Monnow i ddigwyddiadau fel Gŵyl Gorawl Brynbuga a Castell Rock sy'n cysylltu perfformiad yn uniongyrchol â lleoliad. Mae tafarndai fel The Boat Penallt, Hen & Chickens a'r King's Arms yn y Fenni, yn rhan o'r ecosystem ddiwylliannol lle mae straeon, caneuon a chynulliadau cymunedol lleol yn ffynnu.

Mae grwpiau U3A, Sefydliad y Merched a Chymdeithasau Hanes Lleol sy'n ffynnu yn darparu dewislen gyfoethog ac amrywiol o brofiadau a chyfleoedd ledled y sir. Mae Gwyliau Cerddoriaeth AM a Rhaglan, grwpiau canu clychau eglwysi lleol, dawnswyr Morris, Gŵyl Gelf y Fenni, Gŵyl Gelf Cil-y-Coed a Gŵyl Afon Dyffryn Gwy yn dod â phobl ynghyd trwy gerddoriaeth, perfformiadau a gwerthoedd a rennir. Mae dathliadau Diwrnod VE hefyd yn nodedig, gan ein hatgoffa o'r cysylltiadau dwfn rhwng diwylliant a hanes.

Mae marchnadoedd Nadoligaidd gan gynnwys Ffair Frost Magwyr yn dod â disgleirdeb a mwynhad ochr yn ochr â throi goleuadau'r Nadolig ymlaen yn flynyddol ar draws ein trefi a'n cymunedau gwledig.

Mae Sir Fynwy yn ymfalchio yn olygfa chwaraeon fywiog sy'n cyfoethogi ei bywyd diwylliannol. Mae Cae Rasio Cas-gwent, sy'n enwog am gynnal digwyddiadau mawreddog fel Grand National Cymru, yn denu torfeydd o'r rhanbarth a thu hwnt.

Mae ein **cefn gwlad/countryside** prydferth yn gyrchfan ddeniadol i feicwyr amatur a phroffesiynol, o feicwyr chwaraeon lleol i Daith Prydain. Dyma gyfleoedd i gymryd rhan a gwylio a dod â chymunedau lleol ynghyd.

Ond nid dim ond y digwyddiadau mawr y mae pobl yn siarad amdanynt - mae digwyddiadau llai, mwy unigryw yr un mor boblogaidd. O'r Cyfnewid Planhigion a Hadau gan Dref Pontio Trefynwy i'r heidio hwyaid rhyfeddol o ecsentrig yng Ngharnifal Trefynwy, mae ymdeimlad llawen o greadigrwydd ym mhobman. Mae 'Wye Makes' a Llwybr Cerdded 'Far Open Art' yn rhoi cyfle i artistiaid ddisgleirio. Mae hyd yn oed Gŵyl Elvis yng Nghas-gwent, a pherfformiad "May the Fourth Be With You" i gefnogwyr Star Wars.

Mae'r lleoliadau lle mae gweithgaredd diwylliannol yn digwydd yn amrywiol. Boed yn gloddfa archaeolegol gymunedol, cynhyrchiad theatr mewn man agored, artistiaid a gwneuthurwyr yn ein marchnadoedd neu glwb llyfrau clyd yn ymgynnull mewn canolfan gymunedol leol neu hyd yn oed tafarn, mae'r calendr diwylliannol yn llawn syrpreisys.

Mae'r lleoedd sy'n cynnal y gweithgareddau hyn yr un mor bwysig. Mae lleoliadau poblogaidd yn cynnwys Theatr y Borough, Theatr Melville, Bookish a Marchnad brysur y Fenni.

Mae Theatr Savoy yn Nhrefynwy a'r Capel a'r Siop Gelf yn y Fenni yn cynnig profiadau diwylliannol mwy agos atoch. Mae Neuadd y Sir a Phlas Gunter ill dau yn cychwyn ar brosiectau adnewyddu uchelgeisiol a fydd yn adfywio ac yn adfywio eu trefi. Mae Neuadd Drill, sydd newydd ei hadnewyddu yng Nghas-gwent a neuaddau cymunedol niferus Sir Fynwy, yn cynnal digwyddiadau o bob math. Ac mae ein mannau diwylliannol yn mynd y tu hwnt i fod yn lleoliadau ar gyfer digwyddiadau, maent hefyd yn fannau lle gall cymunedau ddod am gefnogaeth mewn cyfnodau o drafferth, boed hynny am gymorth ymarferol neu rywle i fyfrio.

Mae mannau creadigol fel TogetherWorks yng Nghil-y-coed a lleoliadau hamddenol fel Tafarn y Cwch, Penallt, a Robin Hood, Trefynwy, sinema a gefnogir gan 'Noson allan' sy'n dangos mewn neuadd bentref, yn profi bod diwylliant yn digwydd ym mhobman - o leoliadau ffurfiol i ganolfannau cymunedol anffurfiol. Mae harddwch naturiol Coedwig Wentwood yn chwarae rhan ym mywyd diwylliannol Sir Fynwy fel y mae'r lleoliadau hynny mewn llawer o'n pentrefi a'n trefi - ein hysgolion a'n neuaddau pentref.

Mae'r digwyddiadau hyn yn ymgorffori ethos Sir Fynwy o "groeso i bawb" - lle mae amaturiaid a gweithwyr proffesiynol, hen lawiau a newydd-ddyfodiaid chwilfrydig, i gyd yn cael eu hannog i gymryd rhan.

Beth sy'n digwydd yn Sir Fynwy

Cymunedau

Partneriaeth yw'r edau aur sy'n rhedeg drwy ffabrig Sir Fynwy, sy'n amlwg yn y llu o ddigwyddiadau ar lawr gwlad a digwyddiadau cymunedol sy'n goleuo'r calendr drwy gydol y flwyddyn. Maent yn fwy na dyddiadau yn y dyddiadur yn unig; maent yn fynegiadau byw o gynhesrwydd ac undod Sir Fynwy. Mae llawer o ddigwyddiadau'n ffynnu ar bŵer **gwirfoddolwyr/volunteer**, gwybodaeth leol, ac agoredrwydd i bawb, gan eu gwneud yn enaid gwir y sir. Yn eu plith mae:

- **Parêd Llusernau Trefynwy:** Bob gaeaf, mae strydoedd Trefynwy yn cael eu trawsnewid yn afon o olau wrth i bobl leol greu a chario llusernau, gan oleuo'r dref a'r cysylltiadau rhwng cymdogion. Mae'r hyn a ddechreuodd fel gweithred syml o ymgynnull wedi blodeuo'n draddodiad blynyddol poblogaidd, gan ddod â phobl o bob oed ynghyd i ddathlu creadigrwydd ac undod.
- **Traddodiad y Fari Lwyd yng Nghas-gwent:** Mae treftadaeth werin yn fyw ac yn iach yn Sir Fynwy. Defod hynafol yw'r Fari Lwyd, lle mae penglog ceffyl, wedi'i addurno â rhubanau, yn arwain gorymdaith canu a dawnsio Morris o dafarn i dafarn. Mae'r digwyddiad hwn yn cadw myth a hud llên gwerin Cymru yn fyw ar hyd a lled strydoedd Cas-gwent.
- **Brynbuga yn ei Blodau:** Bob haf, mae tref Brynbuga yn ffrwydro mewn terfysg o liw wrth i bobl leol gystadlu a chydweithio i wneud i'w gerddi a'u mannau cyhoeddus flodeuo. Nid dim ond blodau yw hyn: mae'n ymwneud â balchder, cystadleuaeth gyfeillgar, a'r ymdrech ar y cyd sy'n trawsnewid y dref gyfan.
- **Ffenestri Byw Trefynwy:** Mae siopau'n dod yn gynfasau byw, wedi'u bywiogi gan berfformiadau dros dro, gosodiadau celf, ac arddangosfeydd ffenestri dychmygus. Mae'r digwyddiad hwn yn pylu'r llinellau rhwng bywyd bob dydd a pherfformiad, gan wahodd pobl sy'n mynd heibio i oedi, myfyrio, a chysylltu â'r creadigrwydd sydd wrth wraidd y gymuned.
- **Digwyddiadau Balchder** Mae dathliadau Balchder Sir Fynwy, lle bynnag y maent yn codi, yn ffynnu ac yn tyfu. Mae'r digwyddiadau hyn yn hyrwyddo cynhwysiant ac amrywiaeth. O orymdeithiau enfys i drafodaethau cymunedol, mae Balchder yn Sir Fynwy yn ffagl o dderbyn a dathlu.
- **Gorymdeithiau Cofio:** Mae'r digwyddiadau ledled y sir hyn yn rhoi cyfle i bob cenhedlaeth gydag atgof corfforol o bawb sydd wedi gwasanaethu ac aberthu gan sicrhau nad oes neb yn cael ei anghofio.

5. Atebolrwydd a Gweithredu

Mae diwylliant yn sbardun hanfodol ar gyfer cyflawni **uchelgeisiau/ambitions** ehangach Sir Fynwy a gwireddu nodau'r Cyngor a'i bartneriaid. Mae ein gweledigaeth hirdymor yn uchelgeisiol ond yn realistig a bydd yn dwyn ynghyd amrywiaeth o sefydliadau i sicrhau cyflawniad.

Bydd cyflawni'r strategaeth hon yn gofyn am arweinyddiaeth gyson a chadarn, llywodraethu da, a chydweithrediad agos gan unigolion a sefydliadau o bob cwr o Sir Fynwy a thu hwnt. Bydd cyflawniad yn digwydd trwy sefydliadau celfyddydau creadigol, treftadaeth a hamdden sydd gyda'i gilydd yn ffurfio'r 'sector diwylliannol' ochr yn ochr â'i grwpiau cymunedol ehangach, busnesau, darparwyr addysg, a chyrff cyhoeddus, y mae gan bob un ohonynt rôl i'w chwarae wrth ddatblygu a hyrwyddo diwylliant ledled y sir ac mae pawb yn elwa o wneud hynny.

Mae cyflawniad effeithiol hefyd yn dibynnu ar gyfranogiad ac arweinyddiaeth ragweithiol y Cyngor Sir, Cynghorau Cymuned a Thref, ochr yn ochr â rhanddeiliaid a phartneriaid. Er bod y cyngor yn sicrhau bod y strategaeth ddiwylliannol yn cyd-fynd â nodau cymunedol ehangach a chynlluniau datblygu lleol, mae Cynghorau Cymuned a Thref yn cefnogi ac yn ariannu digwyddiadau a lleoliadau ac yn gweithredu fel cysylltiadau hanfodol â thrigolion lleol, gan feithrin ymdeimlad o berchnogaeth, annog cyfranogiad, a sicrhau bod y strategaeth yn adlewyrchu anghenion a dyheadau'r bobl y mae'n eu gwasanaethu.

Mae Cyngor Sir Fynwy yn cefnogi gweithgaredd diwylliannol drwy sawl rôl:

- **Rheoleiddiwr:** Yn goruchwyllo cynllunio, trwyddedu a diogelwch y cyhoedd mewn digwyddiadau trwy gydweithio ag adrannau mewnol, gwasanaethau brys a busnesau lletygarwch.
- **Addysgwr:** Yn rhoi profiad diwylliannol wrth wraidd cwricwlwm yr ysgol ac yn darparu cyfleoedd addysg gydol oes i oedolion.
- **Stiward Parth Cyhoeddus:** Yn cynnal strydoedd, canol trefi, parciau, mannau agored a hawliau tramwy cyhoeddus i sicrhau eu bod yn fannau glân a hygyrch sy'n llawn diwylliant, yn bleserus i bawb.
- **Landlord:** Yn gyfrifol am leoliadau lle mae gweithgareddau diwylliannol yn digwydd, gan bartneru â thenantiaid, yn aml yn cael eu rhedeg gan wirfoddolwyr i wella defnydd, mynediad a chynaliadwyedd.
- **Cyllidwr:** Yn sianelu cyllid ac adnoddau i gefnogi mentrau diwylliannol trwy bartneriaethau.
- **Hyb Gwybodaeth:** Mae ein tîm Twristiaeth a gwefan Ymweld â Sir Fynwy yn hyrwyddo'r sir fel cyrchfan ymwelwyr. Gan weithio mewn partneriaeth â Chynghorau Tref, busnesau lletygarwch a diwylliant a hyrwyddwyr digwyddiadau, gallwn wneud mwy i godi proffil Sir Fynwy a datblygu cynulleidfaoedd.
- **Darparwr Gwasanaeth:** Rydym yn gweithredu amgueddfeydd, theatrau, safleoedd treftadaeth, canolfannau hamdden a llyfrgelloedd.

Fel corff sydd â chyfrifoldeb ledled y sir yn y meysydd a restrir uchod, byddwn yn ymdrechu i greu **cyfleoedd/opportunities** i ddiwylliant ffynnu a datblygu o fewn Sir Fynwy mewn partneriaeth â'n cymunedau ac ymarferwyr creadigol.

Mae ymgysylltu â busnesau lleol, sefydliadau diwylliannol a darparwyr addysgol yn ehangu cwmpas y strategaeth, yn manteisio ar arbenigedd ac yn meithrin dulliau arloesol o ddatblygu diwylliannol. Gall y Cyngor gyda'i bartneriaid wneud y mwyaf o effeithiau diwylliannol, cymdeithasol, amgylcheddol ac economaidd y strategaeth, gan gyfrannu at fywiogrwydd a chydnerthedd cymunedau Sir Fynwy.

O fewn y flwyddyn gyntaf, sefydlir Fforwm Partneriaeth Ddiwylliannol (FfPDd) ar gyfer Sir Fynwy. Bydd y Fforwm hwn yn gyfrifol am oruchwylio gweithredu, gwerthuso a gwella'r strategaeth ddiwylliannol yn barhaus. Bydd y Fforwm Partneriaeth Ddiwylliannol yn cynnwys cynrychiolwyr o'r sectorau cyhoeddus, preifat a gwirfoddol, gan sicrhau cymysgedd eang o arbenigedd a safbwyntiau sy'n berthnasol i dirwedd ddiwylliannol Sir Fynwy.

- Bydd y Fforwm yn darparu arweinyddiaeth strategol ar gyfer y strategaeth ddiwylliannol, gan lunio blaenoriaethau a sicrhau cyd-fynd ag agendâu lleol a chenedlaethol.
- Bydd yn monitro ac yn adolygu'r ddarpariaeth yn erbyn fframwaith gwerthuso y cytunwyd arno gydag effeithiau a chanlyniadau clir ac yn gwneud argymhellion ar gyfer addasu neu wella yn ôl yr angen.
- Bydd aelodau'r Fforwm yn parhau i ymgysylltu â chymunedau sydd wedi cymryd rhan i wireddu'r Strategaeth Ddiwylliannol hon.

- Bydd aelodau'r Fforwm yn ymgysylltu â grwpiau cymunedol anodd eu cyrraedd gan sicrhau bod pawb yn gallu cymryd rhan.
- Bydd aelodau'n gweithredu fel llysgenhadon, gan ymgysylltu â'u rhwydweithiau a'u cymunedau priodol i feithrin cyfranogiad a chasglu adborth.
- Bydd adroddiad blynyddol yn cael ei ddatblygu i roi'r wybodaeth ddiweddaraf i adlewyrchu cynnydd, heriau a chyfleoedd sy'n dod i'r amlwg.

Drwy sefydlu fframwaith cadarn, mae Sir Fynwy yn anelu at greu sector diwylliannol cynaliadwy, cynhwysol a deinamig, gan sicrhau bod gweithgaredd diwylliannol wedi'i wreiddio mewn gwneud penderfyniadau ac yn darparu manteision ystyrlon i gymunedau, partneriaid ac ymwelwyr fel ei gilydd.

Mae gan y strategaeth gynllun gweithredu cychwynnol am gyfnod o ddwy flynedd a fydd yn sefydlu sylfeini clir ar gyfer cyflawni. Bydd sefydlu data sylfaenol yn y flwyddyn gyntaf yn hanfodol gan y bydd yn caniatáu i'r FfPDd fesur cynnydd, **effaith/impact** a gwerthuso effeithiolrwydd y camau gweithredu a nodwyd yn erbyn man cychwyn clir.

Bydd y FfPDd yn cyd-gynhyrchu a datblygu'r cynllun gweithredu cychwynnol hwn i greu cynllun 10 mlynedd.

Mae'r camau gweithredu yn y cynllun wedi'u grwpio i dair thema allweddol: Lleoedd, Pobl a Gallu Creadigol.

Lleoedd - mae ein hadeiladau, ein mannau a'n cyfleusterau'n darparu'r cyntaf y mae gweithgaredd diwylliannol yn digwydd arno. Rhaid iddynt fod yn hygyrch, yn hyblyg ac yn groesawgar, wedi'u cynllunio i gynnal rhaglen gyfoethog o ddigwyddiadau a gweithgareddau sy'n ennyn chwilfrydedd, yn ysbrydoli dysgu ac yn meithrin cysylltiadau parhaol.

People – Mae diwylliant yn Sir Fynwy yn byw ac yn anadlu trwy ei phobl. O wirfoddolwyr cymunedol a storiwyr i artistiaid uchelgeisiol a chynulleidfaoedd gweithgar. Pobl sy'n dod â bywiogrwydd, ystyr a chysylltiad i fywyd diwylliannol y sir.

Yn fwy na digwyddiadau neu leoliadau yn unig, mae diwylliant yma yn rhwydwaith byw o berthnasoedd, atgofion a rennir a gofal cydfuddiannol. Mae bywyd diwylliannol Sir Fynwy hefyd yn helpu i fynd i'r afael ag ynysu cymdeithasol, yn enwedig mewn ardaloedd gwledig gan gynnig cysylltiad cymdeithasol, mannau diogel, cynhwysol a phwrpas newydd. Mae diwylliant yn cynnig rhywbeth hanfodol yn yr eiliadau hyn: y cyfle i fod yn rhan o rywbeth ystyrlon.

Mae gan gyfranogiad cymunedol y pŵer i feithrin empathi, perthyn a gwydnwch emosiynol. Yn aml, mae eiliadau diwylliannol yn teimlo'n fwy na dim ond adloniant - maent yn drawsnewidiol.

Yn y pendraw, y bobl sy'n gwneud diwylliant yn bosibl. Maent yn ymddangos, yn creu, yn trefnu, yn gwirfoddoli, yn cofio ac yn dychmygu. Pan fydd pobl yn teimlo eu bod wedi'u cynnwys, yn cael eu parchu a'u cefnogi, mae'r diwylliant hwnnw'n dod yn gryfach ac yn wirioneddol fyw.

Gallu Creadigol yw mesur ein gallu i feithrin a rhyddhau dychymyg, arloesedd a rhagoriaeth artistig o fewn ein cymunedau.

Fodd bynnag, mae angen gofal, sylw a buddsoddiad ar greadigrwydd os yw am ffynnu. Ar draws y sir, mae awydd cyffredin nid yn unig i amddiffyn ein bywyd diwylliannol, ond i feithrin gallu creadigol ein cymunedau o'r blynyddoedd cynnar hyd at oedolaeth.

Mae Sir Fynwy wedi'i bendithio â **straeon/stories**, tirweddau ac egni creadigol. Mae ei strategaeth ddiwylliannol yn ddatganiad o hyder yn y dreftadaeth honno ac yn ymrwymiad i ffyniant yn y dyfodol. Gyda chynllun gweithredu wedi'i gynllunio'n ofalus, gall Sir Fynwy sicrhau bod ei strategaeth ddiwylliannol yn fwy na datganiad o fwriad, ei bod yn dod yn gatalydd ar gyfer newid gwirioneddol.

Bydd yn galluogi'r sir i osod blaenoriaethau, symud adnoddau, meithrin partneriaethau a mesur cynnydd mewn ffordd dryloyw a chynhwysol. Yn bwysicaf oll, bydd yn grymuso cymunedau i lunio eu tynged ddiwylliannol eu hunain, gan sicrhau bod etifeddiaeth Sir Fynwy yn parhau am genedlaethau i ddod.

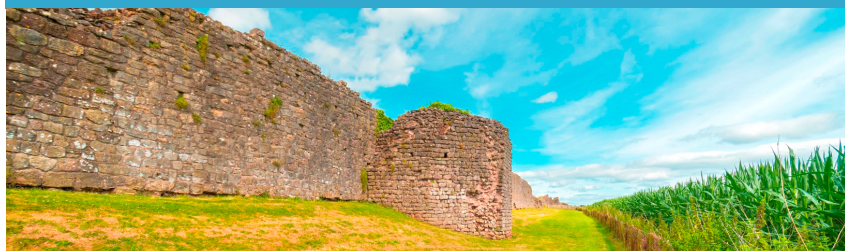
Bydd y strategaeth a'r cynllun gweithredu gyda'i gilydd yn tywys Sir Fynwy tuag at ddyfodol lle nad yw diwylliant yn cael ei gadw yn unig, ond ei ddathlu, ei ddatblygu a'i rannu gan bawb.

Moments in time across Monmouthshire

Cyfnod Mesolithig – Roedd Sir Fynwy yn cael ei meddiannu gan bobl a oedd yn grwydriaid yn bennaf gan ddilyn heidiau o anifeiliaid. Roedd bwâu a saethau hir yn cael eu datblygu a chafodd fflintiau eu masnachu o'r dwyrain am offer. Defnyddiodd bodau dynol cynnar Wastadeddau Gwent ar gyfer hela a physgota. Wrth i'r hinsawdd gynhesu, daeth y dirwedd yn fwy coediog a gwlyb.

Oes yr Efydd - Roedd pobl yn dechrau defnyddio efydd er bod offer carreg yn dal i gael eu defnyddio. Mae crugiau crwn (tomenni claddu) a chaerau bryn yn cael eu hadeiladu.

Rhufeiniaid – Mae Rhufeiniaid yn cyrraedd Sir Fynwy gan sefydlu caerau ac aneddiadau fel Blestium (Trefynwy), Brynbuga (Burrium), a'r Fenni i reoli llwyth lleol y Silures, gyda datblygiad diweddarach yn drefi pwysig fel Caerwent (Venta Silurum), prifddinas llwythol fawr sy'n cynnwys muriau amddiffynnol trawiadol ac olion temlau a thai.

Diwedd yr oes iâ ddiwethaf - Roedd iâ wedi gorchuddio llawer o Sir Fynwy ond wrth iddo gilio, dychwelodd pobl i Brydain. Mae olion o Ogof y Brenin Athur ar Little Doward yn dangos bod mamothiaid, rhinoseros gwlanog a udfilod yn byw yn Nyffryn Gwy.

- 120000

- 8500
- 4000

- 4000
- 2500

Cyfnod Neolithig - Datblygiadau mewn offer cerrig. Dechreuadau mwy o gymunedau sefydlog a ffermio. Dechrau adeiladu beddau a henebion fel y meini hirion yn Nhrelech. Roedd masnachu'n digwydd rhwng Prydain a chyfandir Ewrop.

- 2500
- 800

- 500
43

Oes yr Haearn - Tystiolaeth o lawer o fryngaerau Oes yr Haearn yn Sir Fynwy fel Symonds Yat, Sudbrook a Choed y Bwnydd.

Ôl-Rufeinig, Eingl-Sacsonaidd a Normanaidd - Bu farw'r Brenin Celtaidd Tewdric ym Mathern tua 470 OC. Cyrhaeddodd Cristnogaeth Sir Fynwy. Roedd eglwysi cynnar pwysig yn cynnwys Llandogo Lancut a Ganerew. Teyrnasodd Offa, Brenin Mercia, o 757 i 796. O dan ei lywodraeth adeiladwyd Clawdd Offa sy'n nodi ffin rhwng teyrnas Mercia a Phowys.

43
400

400
1066

Oesoedd Canol/Canol - Adeiladwyd nifer o gestyll gan y Normaniaid i reoli ffin ddadleuol Cymru, gydag enghreifftiau allweddol yn cynnwys y "Tri Chastell" (Gwyn, Grysmwnt, Ynysgynwraidd) a safleoedd pwysig fel Castell Cas-gwent, Castell Rhaglan, Castell Trefynwy, a Chastell y Fenni.

1066
1200

Mae'r Cronicl Eingl-Sacsonaidd yn cofnodi bod yr Iarll Harold (a ddaeth yn ddiweddarach yn Frenin Harold II) wedi adeiladu llety hela brenhinol ym Mhorthsgiwed

Trodd gwrthryfel Owain Glyndŵr Sir Fynwy yn faes brwydr allweddol yn ystod gwrthryfel mawr olaf Cymru dros annibyniaeth.

Sefydlwyd Abaty Tyndyrn, y Fynachlog Sistersaidd gyntaf yng Nghymru, a chafodd ei diddymu 400 mlynedd yn ddiweddarach gan Harri VIII

1131

Ym 1175, Castell y Fenni oedd safle cyflafan enwog pan wahoddodd William de Braose arweinwyr lleol Cymru i wledd Nadolig a'u lladd. Dyfnhaodd y digwyddiad hwn y tensiynau rhwng arglwyddi'r Normaniaid a'r Cymry, gan adael marc parhaol ar hanes y rhanbarth.

1175

Ôl-Ganoloesol – Chwaraeodd Sir Fynwy rôl arloesol yn hanes diwydiannol Prydain. Ym 1536, cynhyrchwyd y pres cyntaf ym Mhrydain yn Nyffryn Angidy, ac erbyn 1690, digwyddodd y gwaith toddi copr masnachol cyntaf yn Redbrook. Roedd yr arloesiadau hyn yn dibynnu ar Afon Gwy, a wasanaethodd fel y llwybr trafndiaeth hanfodol ar gyfer deunyddiau crai a chynhyrchion gorffenedig, gan sbarduno twf diwydiannol ar hyd ei glannau.

1500
1700

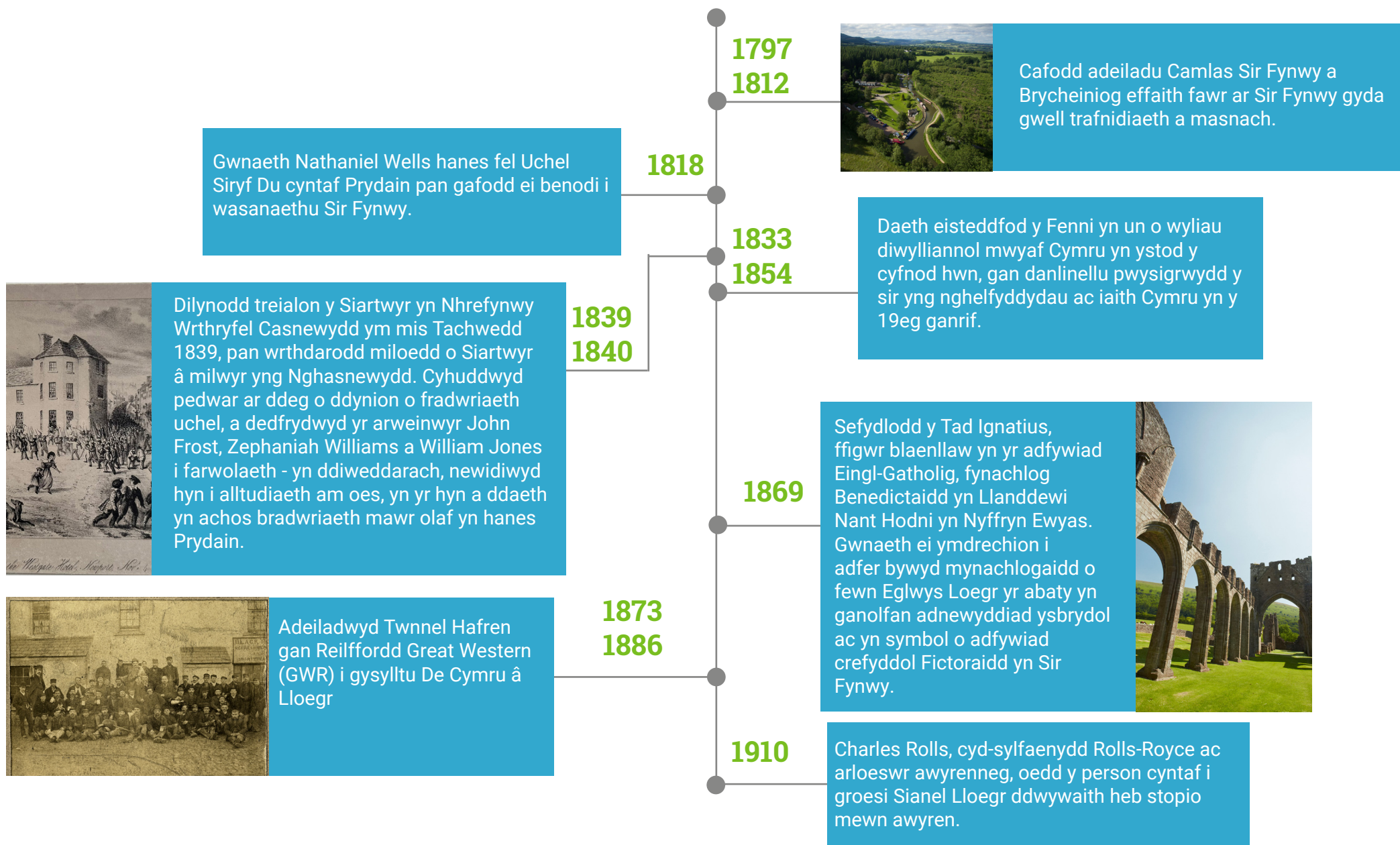
1678

Ar ôl i Harri VIII dorri cysylltiad â Rhufain, wynebodd Catholigiaeth erledigaeth llym, ond daeth Plasty Plas Gunter yn y Fenni yn lloches gyfrinachol i offeriaid, gyda chapel atig cudd lle byddai'r Offeren yn cael ei dathlu.

Trawsnewidiodd y mudiad Darluniadwy ddiwedd y 18fed ganrif a dechrau'r 19eg ganrif Sir Fynwy yn gyrchfan dwristaidd. Heidiodd ymwelwyr i Afon Gwy ar gyfer teithiau cwch golygfaol ac archwilio adfeilion rhamantus fel Castell y Fenni, wedi'u denu gan ddathliad y mudiad o harddwch naturiol a swyn hanesyddol.

1770
1850

Mae Sir Fynwy yn dod yn gartref i lawer o bobl Pwylaidd a oedd mewn alltudiaeth ar ôl yr Ail Ryfel Byd, gan gynnwys yr artist Otto Maciag, yr Arweinydd Clasurol Kazimierz Hardulak a'r Doctor Wit Tarnawski.

Cafodd yr injans stêm yng Ngorsaf Bwmpio Sudbrook eu disodli gan foduron trydan. Mae'r orsaf yn pwmpio tua 50 miliwn litr o ddŵr o Dwnnel Hafren bob dydd.

Ar 22 Mehefin 1963, perfformiodd y Beatles yn Theatr Borough yn y Fenni yn ystod eu taith gynnar o amgylch y DU, gan ddod â diwylliant pop byd-eang i Sir Fynwy.

Mae Castell Rhaglan yn ymddangos yn y ffilm "Time bandits".

Mae Llwybr Arfordir Cymru yn agor, gan ei wneud y llwybr parhaus cyntaf yn y byd i ddilyn arfordir gwlad.

Cynhaliwyd yr Eisteddfod Genedlaethol yn 2016 yn y Fenni

1940s

1926

Cafodd tir Ystad Piercefield gynt ei drawsnewid yn Faes Rasio Cas-gwent, gan agor ar 6 Awst 1926. Yn fuan daeth yn gartref i Grand National Cymru ac mae'n parhau i fod yn un o brif leoliadau rasio Cymru.

1958

Agorodd Stiwdios Rockfield yn Amberley Court Farm yn Sir Fynwy, gan ddod yn stiwdio recordio breswyl gyntaf y byd, gan groesawu artistiaid chwedlonol fel Queen, Oasis a Coldplay yn ddiweddarach.

1962

1963

1971

Dynodwyd Dyffryn Gwy yn Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol ym 1971

1981

1999

Sefydlwyd Gŵyl Fwyd y Fenni.

2011

Ail-lansiwyd Green Gathering ym Mharc Piercefield, Cas-gwent

2012

2016

Ac rydym yn dal i greu eiliadau mewn amser ledled Sir Fynwy.

Teithiau cerdded tywys Caer-went
 Grwpiau recordwyr
 Sioe Amaethyddol Brynbuga
 Creates, Trefynwy
 Band Brynbuga
 Carnifal Trefynwy
 Tyndyrn
 Stiwdios crochenwaith
 Sioe Brynbuga
 Theatr Mayhem
 Sioeau theatr a chomedi
 Gŵyl AM
 Canolfan Gymunedol Stryd y Parc
 Côt Cymunedol Trefynwy
 Cwrs Rasio Cas-gwent
 Amgueddfa'r Neuadd Sirol
 Gŵyl Gymreig
 Sioeau Theatr Genedlaethol
 Castell Rhaglan
 Sioe Trefynwy
 Gŵyl Gwenyn Trefynwy
 Parc Gwledig Rogiet
 Capel a Siop Gelf yn y Fenni
 Gŵyl Fwyd Y Fenni
 Straeon Ysbrydion
 Sioeau cerddorol
 Canol Trefi
 Gofod Celf Cas-gwent
 Llwyr Arfordir Cymru
 Castell Y Fenni
 Noson Tân Gwylt
 Neuadd Drill, Cas-gwent
 Gŵyl Gerddoriaeth Rhaglan
 TogetherWorks, Cil-y-Coed
 Marchnad Y Fenni
 Neuaddau Cymunedol
 Cerddoriaeth Organ a Phiano
 Ffenestri Byw Trefynwy
 Gŵyl Ganoloesol Trefynwy
 Band Tref Y Fenni
 Gŵyl Gorawl Brynbuga
 Hyb Brynbuga
 Gŵyl Gelfyddydau Cas-gwent
 Robin Hood, Trefynwy
 Castell Cas-gwent
 Gŵyl yr Afon
 Hen & Chickens, y Fenni
 Ras Hwyaid Brynbuga
 Neuadd Bentref Caer-went
 Gŵyl Dyfawden
 Gwyliau Llenyddol
 Canolfan Gelfyddydau'r Capel
 Clybiau Gardd
 Gŵyl Ysgrifennu'r Fenni
 Marchnad Nadolig Brynbuga
 Crefftau yn Llyfrgell Neuadd Rolls
 Sioe Amaethyddol Cas-gwent
 Diod a Thynnu Llun y Fenni a Gryswnnt Mynyddoedd Duon, Dyffryn Wysg
 Brynbuga mewn Blodau
 Theatr Savoy, Trefynwy
 Castell Cil-y-Coed
 Gŵyl Afon Dyffryn Gwy
 Grwpiau ffrindiau ar gyfer y mannau gwyrdd yn y Fenni
 Canolfan Gelfyddydau Melville, y Fenni
 Canolfan Gerddoriaeth Gymunedol Cas-gwent, Wydean
 Canolfannau Cymunedol
 Clwb Petanque Y Fenni
 Theatr Suitcase
 Ffair Magwyr Frost
 Theatr Blake
 Diwrnod Rhaglan
 Y Fari Lwyd yng Nghas-gwent
 Cerddorfa Symffoni Y Fenni
 Fforest Wentwood

6. Mesur ein Llwyddiant

Mae’r bennod hon yn amlinellu Cynllun Gweithredu Strategaeth Ddiwylliannol manwl ar gyfer Sir Fynwy am gyfnod o ddwy flynedd, gan ganolbwyntio ar wella gallu creadigol, ymgysylltu cymunedol, a datblygu lleoedd trwy gyfres o gamau gweithredu wedi’u targedu. Mae’r cynllun yn pwysleisio partneriaethau, addysg, hygyrchedd, a thwf diwylliannol cynaliadwy er budd trigolion ac ymwelwyr fel ei gilydd. Ym mis Mawrth 2027, bydd cynllun gweithredu newydd yn cael ei ddatblygu a’i gyhoeddi a fydd â data sylfaenol clir ynddo i ddangos tryloywder, newidiadau a wnaed i ganolbwyntio’r strategaeth a nodi effeithiau sy’n dod i’r amlwg.

Thema	Capasiti Creadigol				
Rhif Cam Gwei-thredu	Camau y byddwn yn eu cymryd	Mesur cynnydd	Dolenni i strategaethau/ cynlluniau eraill	Prif fudiad	Erbyn?
1	Sefydlu Partneriaeth Ddiwylliannol i hwyluso gweithredu’r Strategaeth Ddiwylliannol a’i datblygiad yn y dyfodol	Canlyniadau: - Fforwm Partneriaeth Ddiwylliannol wedi’i sefydlu’n llawn gyda strwythurau llywodraethu ac arweinyddiaeth clir. - Cyflawni cynllun gweithredu blwyddyn gyntaf a datblygu a chytuno ar y cynllun gweithredu. Effaith: - Mwy o gydlynu a llai o ddyblygu ar draws sefydliadau diwylliannol. - Llais mwy amrywiol yn gwneud penderfyniadau am ddiwylliant yn Sir Fynwy. - Gweithgaredd diwylliannol sy’n teimlo’n fwy perthnasol, cynhwysol, ac yn adlewyrchu profiadau byw amrywiol	Cynllun Busnes Corfo-raethol – Adnewyddiad Canol Tymor 2022- 28	CSF a phartneriaid	Ebrill - Mai 2026

Rhif Cam Gwei-thredu	Camau y byddwn yn eu cymryd	Mesur cynnydd	Dolenni i strategaethau/ cynlluniau eraill	Prif fudiad	Erbyn?
2	Sefydlu data sylfaenol clir sy'n darparu man cychwyn ffeithiol y gellir mesur yr holl gynnydd a newidiadau yn y dyfodol yn ei erbyn	Canlyniadau: - Data diwylliannol sylfaenol wedi'i gasglu a'i ddefnyddio i lywio cynllunio. - Dangosfwrdd data diwylliannol ledled y sir sy'n galluogi gwneud penderfyniadau sy'n seiliedig ar dystiolaeth. - Adroddiadau blynyddol yn olrhain cyfranogiad, effaith economaidd, lles ac amrywiaeth. Effaith: Dealltwriaeth well o'n llinell sylfaen fel y gallwn wneud penderfyniadau gwybodus i sicrhau bod gweithgaredd yn arwain at: - Cyfranogiad cynyddol ymhlith grwpiau heb gynrychiolaeth ddigonol—gan gynnwys trigolion gwledig, pobl ifanc, oedolion hŷn a chymunedau amrywiol. - Mynediad mwy cyfartal at weithgarwch diwylliannol ledled y sir. - Cynllunio diwylliannol mwy addasol ac ymatebol. - Y gallu i ddangos Effeithiolrwydd hirdymor i gyllidwyr, partneriaid, rhanddeiliaid a'r Cyngor gyda thystiolaeth glir.	Cynllun Busnes Corfo-raethol – Adnewyddiad Canol Tymor 2022- 28	Fforwm Diwylliannol a Chreadigol Caerdydd	Mehefin 2026

Rhif Cam Gwei-thredu	Camau y byddwn yn eu cymryd	Mesur cynnydd	Dolenni i strategaethau/ cynlluniau eraill	Prif fudiad	Erbyn?
3	Creu platfform digidol sy'n dwyn ynghyd adnoddau o'r sector diwylliannol yn Sir Fynwy. I gynnwys: - Adnoddau marchnata a chyhoeddusrwydd a rennir - Cronfa ddata ariannu sy'n annog sefydliadau i gydweithio a chydlynu ceisiadau er mwyn osgoi dyblygu lle bo modd - Rhestr o ddarparwyr trafndiaeth cymeradwy i alluogi llwybrau diogel i ac o ddigwyddiadau. - Banciau offer ac adnoddau - Gweithdai a chysiau - Lle y gall artistiaid rannu syniadau ar gyfer preswylfeydd	Canlyniadau: - Platfform digidol a rennir sy'n darparu marchnata, adnoddau ariannu, gwybodaeth am drafndiaeth ac offer creadigol. - Mwy o gyfleoedd i arddangos talent creadigol lleol mewn mannau traddodiadol ac annisgwyl. Effaith: - Gwell cydgysylltu a llai o ddyblygu ar draws sefydliadau diwylliannol. - Mwy o welededd a hygyrchedd digwyddiadau diwylliannol a chyfleoedd creadigol ledled y sir. - Mwy o artistiaid, grwpiau a gwirfoddolwyr yn elwa o adnoddau a rennir a rhwydweithio. - Brand diwylliannol cryfach i Sir Fynwy.	Cynllun Rheoli Cyrch-fannau Sir Fynwy 2025 - 2030 Strategaeth Economi, Cyflogaeth a Sgiliau – Cymraeg	CSF	Mehefin 2026 - Rhagfyr 2026

Rhif Cam Gwei-thredu	Camau y byddwn yn eu cymryd	Mesur cynnydd	Dolenni i strategaethau/ cynlluniau eraill	Prif fudiad	Erbyn?
4	Adolygu'r cyrsiau addysg gymunedol a gynigir ar hyn o bryd a nodi cyfleoedd i gyd-fynd â'r Strategaeth Ddiwylliannol i wella cyfleoedd i'n cymunedau	Canlyniadau: - Mynediad cynyddol at hyfforddiant sgiliau creadigol. - Cyflawni strategaeth y Llyfrgell Canlyniadau ar gyfer cyfleoedd cymunedol a dysgu. - Cyfleoedd ehangach ar gyfer diwylliant i gefnogi iechyd meddwl, lleihau unigrwydd, dysgu rhyng-genhedlaethol a chydlyniant cymdeithasol. Effaiths: - Twf diwydiannau creadigol a chyfleoedd i weithwyr llawrydd yn Sir Fynwy. - Twf mewn lefelau sgiliau addysgol a sylfaen wybodaeth. - Cynnydd mewn nifer yr ymwelwyr a gwariant ymwelwyr yng nghanol trefi. - Cynnydd mesuradwy mewn dangosyddion lles ar gyfer cyfranogwyr. - Cysylltiadau cymdogaeth cryfach a llai o ynysu cymdeithasol.	Cynllun Busnes Corforaethol – Adnewyddiad Canol Tymor 2022- 28 Strategaeth Llyfrgelloedd Cyhoeddus 2025-2030	Gwasanaethau Dysgu Cymunedol CSF	Awst 2026

Rhif Cam Gweithredu	Camau y byddwn yn eu cymryd	Mesur cynnydd	Dolenni i strategaethau/ cynlluniau eraill	Prif fudiad	Erbyn?
5	Dylunio a chyflwyno Cynghrair Greadigol ledled Sir Fynwy a fydd yn creu cefnogaeth gan gymheiriaid ac adnoddau a rennir i'r rhai sy'n ymwneud â chynllunio digwyddiadau a gweithgareddau.	Canlyniadau: - Cynghrair Greadigol wedi'i ffurfio i gefnogi cydweithio, rhannu adnoddau a datblygiad proffesiynol. - Sefydlu budd cost adnoddau a rennir i ddigwyddiadau a gweithgareddau lleol Effaiths: - Mwy o artistiaid, grwpiau a gwirfoddolwyr yn elwa o adnoddau a rennir a rhwydweithio. - Gallu gwell i gymunedau a sefydliadau gynllunio, hyrwyddo a chyflwyno gwaith diwylliannol yn effeithiol. - Defnydd mwy effeithlon o adnoddau, llai o ddyblygu ac atebolrwydd cryfach ar y cyd. - Mwy o welededd i ddarpariaeth ddiwylliannol a chydlyniant strategol ledled y sir. - Cynnydd yn nifer y digwyddiadau a'r gweithgareddau a gefnogir drwy'r Gynghrair Greadigol.	Strategaeth Ddigwyddiadau Genedlaethol Cymru 2022 i 2030	CSF	Rhagfyr 2026

Thema	Pobl				
Rhif Cam Gwei-thredu	Camau y byddwn yn eu cymryd	Mesur cynnydd	Dolenni i strategaethau/ cynlluniau eraill	Prif fudiad	Erbyn?
6	Dod â chyfleoedd o ansawdd uchel ynghyd ar gyfer gwirfoddoli diwylliannol gyda phwyslais penodol ar gynyddu amrywiaeth gwirfoddolwyr.	Canlyniadau: - Dull cydlynol o wella amrywiaeth, ansawdd a dosbarthiad cyfleoedd gwirfoddoli diwylliannol. - Nodi meysydd allweddol ar gyfer gwella gwirfoddoli yn seiliedig ar ddata ac ymgynghori â rhanddeiliaid. Effaiths: - Gweithlu gwirfoddol mwy amrywiol, medrus a chefnogol. - Cysylltiadau cymdeithasol cryfach, unigrwydd llai, a lles gwell trwy ymgysylltu diwylliannol.	Gwirfoddoli gyda Mon-Life Vision for Volunteering sets out 10-year plan for volunteer work - Museums Association	CSF / GAVO a CGGC a phartneriaid gwirfoddoli	Chwefror 2027

Thema	Lleoedd				
Rhif Cam Gwei-thredu	Camau y byddwn yn eu cymryd	Mesur cynnydd	Dolenni i strategaethau/ cynlluniau eraill	Prif fudiad	Erbyn?
7	Datblygu a chyflwyno arddangosfeydd celf cyhoeddus mewn lleoliadau sydd heb gynrychiolaeth ddigonol yn y sir ac a fydd yn cynyddu nifer yr ymwelwyr â'r ardal.	Canlyniadau: - Datblygu a chyhoeddi Polisi a Chanllawiau Celfyddydau Cyhoeddus ar gyfer Sir Fynwy. - Datblygu a chyflwyno arddangosfeydd celf cyhoeddus mewn ardaloedd o'r sir sydd heb gynrychiolaeth ddigonol ar hyn o bryd. Effaith: - Mwy o ymwelwyr yng nghanol trefi, canolfannau gwledig ac ardaloedd llai gwasanaethedig. - Dosbarthiad ehangach o weithgarwch diwylliannol y tu hwnt i leoliadau traddodiadol.	Strategaeth Economi, Cyflogaeth a Sgiliau 2023	CSF Fforwm Partneriaeth Ddiwylliannol	Mawrth 2027

Rhif Cam Gwei-thredu	Camau y byddwn yn eu cymryd	Mesur cynnydd	Dolenni i strategaethau/ cynlluniau eraill	Prif fudiad	Erbyn?
8	Er mwyn sicrhau bod ystyriaeth yn cael ei rhoi i'r seilwaith ar gyfer digwyddiadau a gweithgareddau er mwyn galluogi cyfranogwyr i fynychu'n ddiogel.	Canlyniadau - Cynllunio tir cyhoeddus a seilwaith newydd yn ymgorffori diogelwch, hygyrchedd a goleuadau ar gyfer mwy o gyfranogiad mewn digwyddiadau - Seilwaith a digwyddiadau diwylliannol wedi'u halinio â chynaliadwyedd amgylcheddol a dylunio sy'n gallu gwrthsefyll yr hinsawdd. Effaith - Gwell diogelwch, hyder a chysur i fynychwyr mewn digwyddiadau diwylliannol. - Ôl-troed carbon llai o ddigwyddiadau diwylliannol. - Cyfranogiad cynyddol oherwydd hygyrchedd gwell a mannau cyhoeddus mwy diogel. - Ymdeimlad gwell o falchder a pherthyn sy'n gysylltiedig â chelf gyhoeddus a chreu lleoedd.	Creu lleoedd	Partneriaeth Ddiwylliannol	Mawrth 2027

Pob Thema					
Rhif Cam Gwei-thredu	Camau y byddwn yn eu cymryd	Mesur cynnydd	Dolenni i strategaethau/ cynlluniau eraill	Prif fudiad	Erbyn?
9	Parhau i weithredu ein: Cynlluniau Cyflawni Diwylliant, Treftadaeth a'r Celfyddydau Blynyddol. Strategaeth Dreftadaeth Byddwn yn sicrhau bod y rhain yn parhau i gysylltu â pholisïau ehangach fel Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol a meysydd sector fel iechyd, datblygu economaidd, gofal cymdeithasol, bywyd dinesig, dinasyddiaeth a chydlyniant cymunedol.	Canlyniadau: - Parhau i gyflawni cynlluniau diwylliannol, treftadaeth a chelfyddydau Cyngor Sir Fynwy, wedi'u halinio â strategaethau ehangach gan gynnwys lles a datblygiad economaidd. Effaiths: - Ecosystem ddiwylliannol gryfach a mwy gwydn wedi'i hymgorffori ledled y sir. - Tystiolaeth glir o sut mae diwylliant yn cyfrannu at iechyd, twf economaidd, nodau amgylcheddol, cydlyniant cymdeithasol ac addysg.	Strategaeth Dreftadaeth	CSF a phartneriaid	Parhaus

Rhif Cam Gweithredu	Camau y byddwn yn eu cymryd	Mesur cynnydd	Dolenni i strategaethau/ cynlluniau eraill	Prif fudiad	Erbyn?
10	Adolygu'r Cynllun Gweithredu hwn yn flynyddol, gan gynnal blaengynllun manwl tair blynedd	Canlyniadau: - Adolygiad a chyhoeddi'r Cynllun Gweithredu'n flynyddol i gynnal tryloywder ac ymatebolrwydd. - Parhau i gyflawni cynlluniau diwylliannol, treftadaeth a chelfyddydau'r sir, wedi'u halinio â strategaethau ehangach gan gynnwys lles a datblygiad economaidd. Effaiths: - Ecosystem ddiwylliannol gryfach a mwy gwydn wedi'i hymgorffori ar draws cynllunio'r cyngor. - Tystiolaeth glir o sut mae diwylliant yn cyfrannu at iechyd, twf economaidd, nodau amgylcheddol, cydlyniant cymdeithasol ac addysg. - Y gallu i olrhain newid hirdymor - gan ddangos cynnydd o flwyddyn i flwyddyn ac addasu camau gweithredu yn seiliedig ar ddata. - Gweithgarwch diwylliannol yn cael ei gydnabod fel rhywbeth canolog i hunaniaeth a ffyniant Sir Fynwy.		Fforwm Partneriaeth Ddiwylliannol	Ionawr 2027